

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14740294>

KORRUPSIYA - INSONIYAT TARAQQIYOTINING KUSHANDASI

Saydullayeva Sug‘diyona Sayitqulovna

Halima Xudoyberdiyeva nomidagi ijod maktabi

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Korruptsiya dunyo miqyosida hal etilishi lozim bo‘lgan global muammolardan biridir. Ushbu illat har qanday davlat va jamiyatning siyosiy-iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur yetkazadi, inson huquq va erkinliklarining poymol bo‘lishiga olib keladi. Shu bois unga qarshi kurash xalqaro ahamiyat kasb etib, jahon siyosatining muhim masalalari ko‘rib chiqilgan.*

***Kalit so‘zlar:** Korruptsiya, davlat idoralari, ishonch telefonlari, siyosiy-iqtisodiy.*

***Abstract:** In this article, corruption is one of the global problems that must be solved on a global scale. This vice seriously harms the political and economic development of any state and society, and leads to the violation of human rights and freedoms. Therefore, the fight against it has gained international importance, and important issues of world politics have been considered.*

***Keywords:** Corruption, government agencies, hotlines, political and economic.*

KIRISH

Korruptsiya dunyo miqyosida hal etilishi lozim bo‘lgan global muammolardan biridir. Ushbu illat har qanday davlat va jamiyatning siyosiy-iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur yetkazadi, inson huquq va erkinliklarining poymol bo‘lishiga olib keladi. Shu bois unga qarshi kurash xalqaro ahamiyat kasb etib, jahon siyosatining muhim masalalari qatoridan joy olgan.

Ma'lumki, bu illatning kelib chiqish sabablarini aniqlash, korrupsiyaga qarshi kurashning samarali yo'llarini topish bo'yicha mutaxassislar, turli institutlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan yuzlab, minglab tadqiqotlar o'tkazilgan. O'ziga xos reytinglar tuzilib, har xil ko'rsatkich va raqamlar qayd etilgan jadvallar yaratilgan. Hatto korrupsiyaning xilma-xil ko'rinishidagi formulalari ham ishlab chiqilgan. Hanuzgacha, barcha millatlar uchun qo'l keladigan qarshi kurashda asqotadigan yagona yechim yo'q. Shunday ekan, har bir millat mazkur illatga qarshi kurashish strategiyasini o'zi belgilaydi.

Shulardan kelib chiqib, 2017 yil 3 yanvar kuni "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida" gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni qabul qilinib, korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy mexanizmi yaratildi. Mazkur Qonuning 3-moddasida korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarga doir tushunchalarga ta'rif berilgan, ya'ni korrupsiya – shaxsning o'z mansab yoki xizmat mavqeidan shaxsiy manfaatlarini, yoxud o'zga shaxslarning manfaatlarini ko'zlab moddiy yoki nomoddiy naf olish maqsadida qonunga xilof ravishda foydalanishi, xuddi shuningdek bunday nafni qonunga xilof ravishda taqdim etishidir.

Mazkur Qonun o'z navbatida, fuqarolarga korrupsiya va korrupsiyaga oid huquqbuzarlikning nima ekanligi va ularning salbiy illatlari haqida ma'lumot beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yurtimizda korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari qilib, aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish, davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida korrupsiyaning oldini olishga doir chora-tadbirlarni amalga oshirish, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni o'z vaqtida aniqlash, ularga chek qo'yish, ularning oqibatlarini, unga imkon beruvchi sabablar va shart-sharoitlarni bartaraf etish, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni sodir etganlik uchun javobgarlikning muqarrarligi prinsipini ta'minlash kabi vazifalar ko'rsatib o'tilgan.

{ 1-59 – 65 } b

Darhaqiqat, korrupsiyaga qarshi kurashishda aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murossasiz munosabatni shakllantirish, davlat organlari va boshqa tashkilotlar xodimlarining huquqiy savodxonligini oshirish, ta'lim muassasalarida korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi huquqiy ta'lim va tarbiya masalalari bugunning muhim vazifalaridan biridir. Chunki huquqiy ong va huquqiy madaniyati yuksak bo'lgan va huquqiy ta'lim va tarbiya jihatdan yetuk bo'lgan insonlar salbiy illat bo'lmish korrupsiyaga yo'l qo'ymaydilar.

NATIJALAR

Qayd etish lozimki, oxirgi yillarda mamlakatimizda korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risidagi alohida qonun, Korrupsiyaga qarshi kurashish Milliy kengashi, alohida Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi, Oliy Majlis palatalari huzurida korrupsiyaga qarshi kurashish bilan bog'liq alohida qo'mita va boshqa ijobiy ishlarni ham sanab o'tish lozim. Qolaversa, jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini ko'rib chiqish tizimi tubdan takomillashtirilib, Prezidentning Xalq va Virtual qabulxonalari, "Ishonch telefoni" hamda har bir vazirlik va davlat idoralarining "ishonch telefonlari", "virtual qabulxonalari" tashkil qilinib, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlash maqsadida barcha darajadagi davlat idora rahbarlarining "sayyor qabullar"ni o'tkazish amaliyoti yo'lga qo'yildi. Shuningdek, korrupsiya holatlarining oldini olish va ularni bartaraf etishning eng muhim jihatlaridan biri – davlat boshqaruvi tizimida "inson omili"ni kamaytirish uchun davlat va jamiyat boshqaruviga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish yo'lga qo'yildi.

- Davlat Rahbari o'zining ko'plab nutqida ham, korrupsiyaning nafaqat oqibatlarini, balki sabablarini oldindan bartaraf etish bo'yicha ta'sirchan choralar amalga oshirishni alohida ta'kidlab o'tdilar.

- Darhaqiqat, mazkur illat bilan birgina Prezident, tegishli vakolatli idora vakillari shug'ullangan bilan, biz kutgan yuqori natijaga erishish qiyin, buning uchun jamiyat

birgalikda kurashishi lozim, shundagina yuksak maqsadlarni mo'ljallash mumkin.

- Eng avvalo, korrupsiyaga qarshi kurashishni oiladan boshlash darkor. Bu borada ota va onaning oilaviy tarbiyadagi o'rni va roli benihoya darajada yuqori hisoblandi. Farzandni to'g'rilikka, halollikka, toza luqmaga yoshlikdan o'rgatsa, buning natijadorligi albatta jamiyatda seziladi. Misol tariqasida, Germaniya davlatiga ishchi guruh a'zosi sifatida tashrif buyurganimizda, ba'zi davlat xizmatchilariga savol bilan murojaat qilganimizda korrupsiya nimaligini tushunmadi, hattoki, bu tushunchani eshitmaganligini ham aytib o'tdi. Biz yotig'i bilan tushuntirganimizda keyin ular, biz o'z ish o'rnimizdan ayrilishdan qo'rqamiz va bunday illatga qo'l ham urmaymiz degan fikrlarni aytishdi. Ko'rganimizdek, mas'uliyat, javobgarlik, o'z ishiga sodiqlik hamda qonunga itoatkorlik yuqori darajada.

- Savol tug'iladi, bizda-chi? Demak, birinchi galda aholining o'zi bu illat bilan kurashishi, salbiy holat ekanligini chuqur huquqiy anglashi va oqibatlarini ongli ravishda tushunishi kerak.

- Misol tariqasida, namuna sifatida aytiladigan Singapur davlati Li Kuan Yu rahbarligida halol markaziy kuch, jazoning muqarrarligi hamda davlat xizmatchilarining mehnatiga yaxni haq to'lash va ularning halol mehnatini rag'batlantirish tamoyillari orqali korrupsiyani yo'q qilish bo'yicha muvaffaqiyatga erishgan.

Ta'kidlash lozimki, 2022-yildan boshlab, Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligiga yangi vakolatlar berildi. Endilikda Agentlik huquqni muhofaza qiluvchi organlarning elektron ma'lumotlar bazalaridan korrupsiyaga oid huquqbuzarliklar to'g'risidagi ma'lumotlarni olishi, huquqni muhofaza qiluvchi organlarga jinoyat ishini qo'zg'atish yoki boshqa ta'sir chorlarini ko'rish uchun korrupsiya faktlari to'g'risidagi xabarlarni yuborish va natijalari bo'yicha qabul qilingan qaror to'g'risida ma'lumotni talab qilib olishi mumkin. { 2-100-106b }

MUHOKAMA

Ta'kidlash lozimki, 2022-yildan boshlab, Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligiga yangi vakolatlar berildi. Endilikda Agentlik huquqni muhofaza qiluvchi

organlarning elektron ma'lumotlar bazalaridan korrupsiyaga oid huquqbuzarliklar to'g'risidagi ma'lumotlarni olishi, huquqni muhofaza qiluvchi organlarga jinoyat ishini qo'zg'atish yoki boshqa ta'sir chorlarini ko'rish uchun korrupsiya faktlari to'g'risidagi xabarlarini yuborish va natijalari bo'yicha qabul qilingan qaror to'g'risida ma'lumotni talab qilib olishi mumkin. {3-64 b}

Xulosa o'rnida:

Kelgusi amaliyotda, mansabdor shaxslarning mol-mulk deklaratsiyalarini o'z vaqtida topshirilishini nazorat qilish, ularning qonuniyligini tekshirib borish, ularning ochiqligi ta'minlashni belgilab qo'yish; jinoyat qonunchiligida korrupsiya bilan bog'liq jinoyatchilik uchun javobgarlikni kuchaytirish, eng asosiysi, korrupsiyaga qarshi tarbiyani oiladan, maktabgacha ta'lim muassalalaridan boshlash, ya'ni farzandlarimizni bolaligidan korrupsiyaga qarshi murosasiz tarbiyalash, ertamizning faravonligini ta'minlashning muhim garovi bo'lib xizmat qiladi.

Qolaversa, ko'plab o'rnak oladigan xalqlar singari biz ham, xalq ruhiyatini sog'lomlashtirish, diniy qadriyatlarni mustahkamlash, huquqiy ongi yuksaltirish, vatanparvarlik mafkurasini ongga singdirish orqali milliy taraqqiyotga erishishimiz lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B.Ziyomhammadov. Pedagogika. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2006.
2. Ibrohimov A. Va boshq. Vatan tuyg'usi. T., 1998.
3. Internet ma'lumotlari
4. Karshiyevich, S. K., & Karshiboyevna, T. G. (2024). TEXNIKA YO'NALISHI TALABALARIGA MUTAXASSISLIK FANLARINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI. PEDAGOG, 7(11), 11-14.
5. Tukhtamishova, G. K., & Samatova, M. U. (2024). STUDYING THE INFLUENCE OF CASEIN ON QUALITY INDICATORS AND TECHNOLOGICAL

CHARACTERISTICS. ARXITEKTURA, MUHANDISLIK VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR JURNALI, 3(2), 1-4.

6. Tukhtamishova, G. K., & KA, S. (2024). BIOLOGICAL IMPORTANCE OF MILK PROTEIN COMPONENTS IN THE ORGANIZATION OF RATIONAL NUTRITION OF THE POPULATION OF OUR REPUBLIC. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(21), 97-101.

7. Karshiyevich, S. K., & Karshiboyevna, T. G. (2024). TEXNIKA YO‘NALISHI TALABALARIGA MUTAXASSISLIK FANLARINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI. *PEDAGOG*, 7(11), 11-14.

8. Tukhtamyshova, G. K., Nasredinov, D. A., Tukhtamishov, S. S., & Khayirullaeva, S. Z. (2024). PRE-TREATMENT OF WHEAT GRAIN AFTER HARVESTING. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 3(28), 6-10.